

Splošna teorija glasbe
začetni nauki o glasbi

Splošna, elementarna glasbena
teorija
ali
začetni nauki o glasbi.

Za izdane Glasbene Matice
pisal

Matej Klobčič
Matej Klobčič.

Vse pravice porabe teh zapiskov so pridržane.
(Pomnoženo kot rokopis.)

V Ljubljani, 1902.

Domaza nalaga,
Kopisite 20 paltonov in
20 cilik tonov in
I. Toltoni

II. celi toni

12. VI. 1944

D.

Knjižnica Glasbene akademije v Ljubljani

Muz 2164/1949

ID=40679424

Začetni nacik o glasbi.

I. Glasba je lepo igranje instrumentov.
(Definicija za učence najnižje stopnje.)

Glasba.

II. Glasba je umetnost lepega igranja na ravnih glasbenih instrumentih.
(Definicija za učence srednje stopnje.)

III. Glasba ali godba je umetnost, ki s toni izraža človeške čiste in njih lepoto.
(Definicija za učence višje stopnje.)

Predpogoji za gojitev glabe so:

Predpogoji za glabo.

1. čiste človek, 2. instrument,
3. igranje na instrumentih, 4. lepo igranje na instrumentih.

Glasbeni instrumenti so:

Glasbeni instrumenti

1. človeški glas kot najdražji, najlepši naravni instrument godbe, ustvarjen od Boga in človeški pravež; —
2. umetni instrumenti, s človeško močjo, z delom rok in človeškim razumom sestavljeni, kakor: orgle, klavir, harmonij, — ravne vrste godarskih instr.

mentov, kakor: vijolina, vijola, vijolončelo in
kontrabas; nadalje: flauta, oboa, klarinet,
fagot, trombeta, rog, pozavona, truba, harfa
i. t. d.

(Nčencem se pokušajo razni instrumenti, ki so v
šoli pri roki, posebno klavir, godli, harmonij, i. t. d.
Nčitelj naj na njih nekaj igra, da nčenci spoznajo
dovanje dotičnega instrumenta.) Dobro je tudi, da se
vsaj nekateri orkestralni instrumenti pokušajo.

Nčenci naj se spozoré na orkester, vojaško godbo in
na to, da si pri godbi razne instrumente in v
cerkvi razje ogledajo!

Osobina godbe.

Instrumenti done ali pojó. Vsebina godbe je
dovanje instrumentov. — Če ima dovanje
kacega instrumenta ali telesa (von, struna,
piščalka ....) določena visočina, katero more člo-
veško uho kvalificirati in razum spoznati, imenu-
jemo to dovanje ton.

Ton.

Ton je torej dovanje instrumenta z dolo-
čeno, imljivo visočino.

Ton ali dovanje se more samo slisati, videti
se ne, občuti se pa kot tresenje donečega
telesa.

(Opazuj tresenje donečih strun godlij, klavirja, tresen-
je vonca, glasbenih vilic i. t. d. — Ustavi tresenje
telesa s polaganjem roke na donečo telo. — V cerkvenem pro-
storičju možemo občuti potresenje, tresenje zraka ob dovanje vonov.)

Število tonov je pri raznih instrumentih različno; nekateri instrumenti imajo več tonov, drugi pa manj. Klavir ima navadno 85 tonov, godi obok 40 tonov; človeški glas - deški in dekliški - po 18-22 tonov, obsežnejši glasovi imajo tudi 25 tonov. Glasba rabi v skupnem številu 80-100 tonov.

Toni se razlikujejo 1. po višini, 2. po moči, 3. po časi dolenja, 4. po značaju ali barvi. Razlike tonov.

(Niti s različni s prostimi, s primerami, z vprašanji učencev in s predavanjem na svojem glasu, dalje na glasovih učencev in na raznih instrumentih te različne tonov. Vzhajajočih teh primerjav in razlag so mihi sledočega stroke):

Po višini, moči, časi dolenja in značaju ločimo in imenujemo tone: visoke, globoke, srednje, višje, nižje, tenke, debele, močne, šibke ali slabotne, naraščajoče in pojemajoče, dolge in kratke, daljše in krajše, lepe in gube, prijetne in neprijetne.

Glasba kot lepa umetnost rabi samo Razne tonov. take tone, ki so lepi in značilni [karakteristični].

Duloga: igrajte in prestajte vse tone solskega

in domačega klavirja in harmonija.

Na doščito tonov človeškega glasu naj igra čitljivi
kromatični zaporedno vse tone klavirja ali harmonija in
naj navedi izčnem, da poskušajo na dobro zupeti vse
vse tone klavirja ali harmonija, katero morejo s popolno
lahkoto peti; z veči smelo le z ovira tonom klavirja
ali harmonija, kateroga z lahkoto in z lepino, priglednim
domenjani zupeti morejo, nehati pa morejo tekoj pri
svem tonu, kateroga s težavo pojó.

V lepi glasbi je sumo lepo petje tonov priglednim,
izključeno pa je vsako gled, prisiljeno ali nenaravno
petje tonov!

Ženezi prestejejo in naštejejo tone svojega instrumenta,
svojega glasu in potrdijo, da nekateri pojó
lahko 18 ali 20, drugi 22 tonov in le posamezni
med njimi, kateri imajo » občnejši glas, morejo
peti hodi več, do 25 tonov.

One dečke in dekliske glasove, kateri
lahko višje tone in težke nižje tone pojó,
imenujemo višje ali sopranke glasove, vse
glasove, kateri nižje tone lahko in višje tone
težke pojó, pa imenujemo nižje ali altovske
glasove. (Delitev glasov = sopran in alt.)

Pisaneje tonov.

One tone, katore vsak nečene lahko zapoje, se moramo najprej naučiti zapisati in znamenji in imenovati z imeni.

Toni se zapisujejo s pisnimi znamenji, katere imenujemo note. Note.

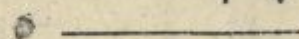
Nota je pisno znamenje za ton, — ton pa je določje kakorja instrumenta ali telesa z določeno, imljivo višino. Kaj je nota?

Vsaka nota ima svoje znamenje in svoje ime.

Note, ali pisne znamenja za tone imajo različne oblike.

Prostor za visokost tona zavzema „glava“ note.

Glava note je, debelejša, okrogla in čisto izpolnjena pika. Glava note.

ali ploščnato stonjen, ovalen, v sredini prazen kruž.

Pike in kruži na vodoravno potegnjenih črtah tako postavljene ali zapisane, da teče črta ravno skozi sredino pike, ali kruža, nam predstavljajo prostore enako visokih tonov.

Torej je pri notah na črti zapisanih zapenja polovica pike, ali kruža nad črto,

srednja polovica pike ali kroga pa pod črto:

Skrajna: vzdolžna črta teče skozi sredino pike ali kroga.

Znamenja:

Glava note.

pika in krog imenjemo glavo note.

Poleg glave note, ki natančno kaže prostor na visokost tona, imajo nekatere note tudi na desni ali levi strani svoje glave navzgor ali navzdol navpično potegnjeno črto,

Črta.

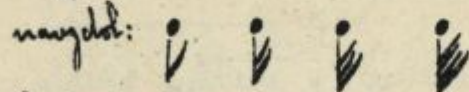
včasih pa na tej navpičnej črti tudi še drugega znamenja, ki imajo obliko kroga ali več v večini plapolajajočih bandere (rastavice),

Bandere.

n. pr.:

navzgor:

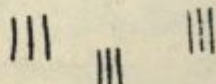

Deli note so:

1. glava:

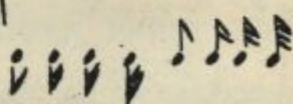

2. navpična črta:

3. eno ali več bandere

(navzdol, visokih ali navzgor stojajočih)

Oblike not.

Razne oblike not izražajo različne tona daljše ali kratjše vrednosti

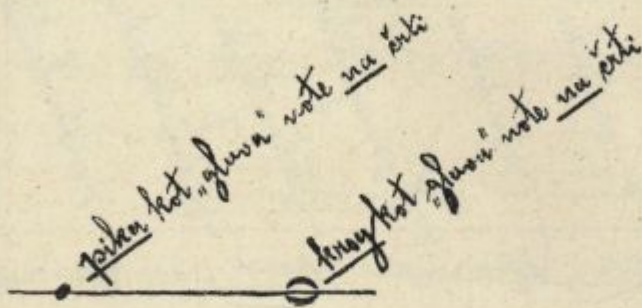
Glavne note se zapisujejo:

1. na črti,
2. pod črto in
3. nad črto,

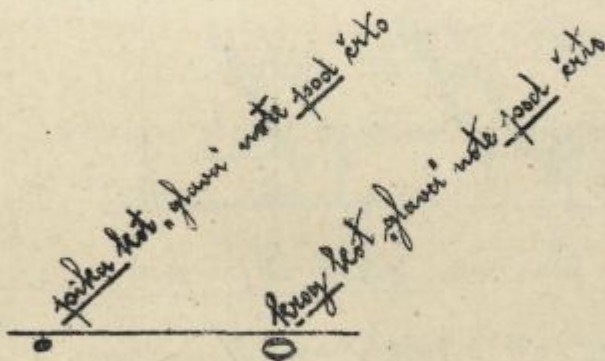
n. pr.:

Prostori za
pisanje note
glave.

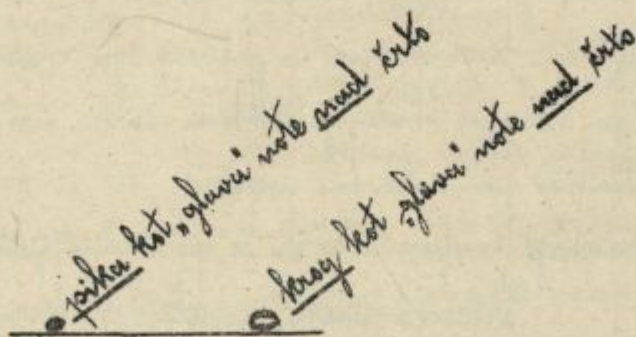
1. na črti:

2. pod črto:

3. nad črto:

Glavne oblike not na vodorovni črti za-
pisane so sledeče, imajo sledeča vrednostna
imena ter nam predstavljajo ton e, katerega
natančneje imenujemo "enkrat črtami" e:

Oblike not.
Znamenje po vrsti
note not.
Note na črti.

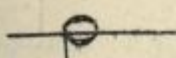
(Vikelj zvoja, enkrat črtani e° [e°] na klavirju, goli, harmoniji in učenci ga zupajo. Intonacijo tega tona se mora učetkoma vsake ino ponavljati, učencem pa opetovano nuročati, da si ta ton dobro ohranijo v spominu in se ga vadijo pravo intonirati.)

Učenci mora znati obliko in vrednostno ime vsake note natančno opisati in razložiti. ki n. par:

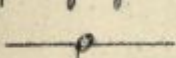
Opisovanje oblike in vrednosti not.

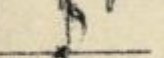
1. cela nota na črti;
2. polovna nota na črti, z navpično, na

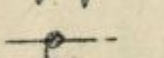
desni stráni, glave - kroga navzgor.
potegnjeno črto;

3. polovna nota na črti z navzgor
potegnjeno, na levi stráni kroga navzdol po-
tegnjeno črto;

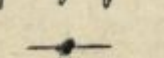
4. četrtinska nota na črti z
navpično, na desni stráni pike navzgor
potegnjeno črto;

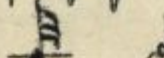
5. četrtinska nota na črti z
navpično, na levi stráni pike navzdol
potegnjeno črto;

6. osminska nota na črti z
navpično, na desni stráni navzgor po-
tegnjeno črto in bandercem;

7. osminska nota na črti z
navpično, na levi stráni navzdol
potegnjeno črto in bandercem;

8. šestnajstinska nota z navpično
na desni stráni pike navzgor
potegnjeno črto in dvema bandercema;

9. šestnajstinska nota z navpično
na levi stráni, glave navzdol
potegnjeno črto in dvema bandercema;

10. dvintriidesetinska z navpično, na
desni stráni glave navzgor potegnjeno

- črta in trimi banderci;
11. dvainšestdesetinka z navpično
na levi strani glave navzdol po-
tegnjeno črta in trimi banderci;
12. štirinšestdesetinka z .....
in štirimi banderci;
13. štirinšestdesetinka z .....
in štirimi banderci;
14. stoosmindačijsetinka z .....
in petimi banderci;
15. stoosmindačijsetinka z .....
in petimi banderci.

Prostori za pisanje not pa niso
samo na črti, ampak tudi nad črto in
pod črto.

Note nad
črto.

Note, ki so zapisane nad prvo vedravnno
potegnjeno črto, nam predstavljajo ton f,
z natmenjšje označnim imenom:

»enkrat črtani f»

(Učitelj zaigra »enkrat črtani f» [f¹] na klavirju,
goblih, harmoniji in čenci ga zapoje.)

Naloga: napišite vse do sedaj sum znane
oblike not nad črto, imenajte njih vrednotna imena
in ime tona, katerega predstavljajo!

The image shows three staves of musical notation. The top staff contains five whole notes with labels above them: 'cela nota', 'polovna nota', 'polovna nota', 'četrtina', and 'četrtina'. The middle staff contains five eighth notes with labels below them: 'osminka', 'osminka', 'šestnajstina', 'šestnajstina', and 'dvaindesetina'. The bottom staff contains five groups of notes with labels below them: 'dvaindesetina', 'štrinšestdesetina', 'štrinšestdesetina', 'stoseinindvajsetina', and 'stoseinindvajsetina'. Each note is accompanied by a frequency symbol 'f₁'.

Glavne oblike not pod črto zapisane nam predstavljajo ton, katerega imenujemo, enkrat črtani d [d'].

Note pod črto.

Nčitelj quizen ta ton in učenci, ga zapojó. Učenci naj pišejo note pod črto in zopet imenujejo vrednostni imena not.

Enkrat črtani d' :

The image shows a single staff of musical notation with ten notes. The notes are: a whole note, a half note, a quarter note, an eighth note, a sixteenth note, a thirty-second note, a sixty-fourth note, a one-hundred-twenty-eighth note, a two-hundred-fifty-sixth note, and a five-hundred-twelve note. Each note is accompanied by a frequency symbol 'd'.

Vsaka ton ima svojo visočino, svoj prostor za
noto, svoje ime in svoj dolžinjen čas dolže-
nija.

Štiri glavnih
tonov.

Glasba ima sedem glavnih tonov, ki
se v podobnem dolenji v klavirji sedemkrat,
v vsaki glavi pa sedemkrat ponavljajo.

Imena glavnih
tonov.

Imena sedem glavnih tonov, glasbe
so:

c, d, e, f, g, a, h.

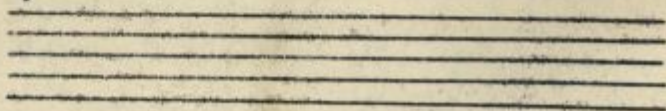
Imena glavnih tonov so v najstarejši cerkveni
glavi vrsta iz prvih osem glasov ali črk abecede
a, b, c, d, e, f, g, h.

V poznejših časih se je vrsta opazno kurvratila
glavnih tonov začela s tonom c in spremenila v
vrsto: a, d, e, f, g, a, h.

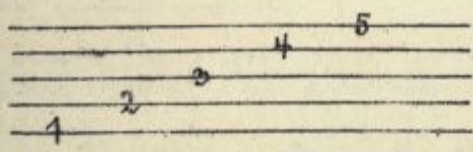
Pri pisanju not se podhranjeno
več vodoravno potegnjenih črt, katere teko
vzporedno drugu nad drugo.

Glavne
črtovje.

Zraven pet vodoravno potegnjenih
črt, na katere in med katere pišemo note,
imenujemo glavne črte ali glavne črtovje.

Glavno črtovje obseva 5 vodoravno po-
tegnjenih črt, ki se štejejo od spodaj:

Prva črta je spodnja, najnižja.

Peta črta je zgornja, najvišja.

Tretja črta je srednja.

Druga črta je med prvo in tretjo črto.

Četrta črta je med tretjo in peto črto.

Note pišemo na črte in med črte glavnega črkovja.

Kam pišemo note.

V glavnem črkovju je 5 prostorov na petih črtah in 4 prostori so med petimi črtami. Skupaj ima torej glavno črkovje 9 prostorov za pisanje not.

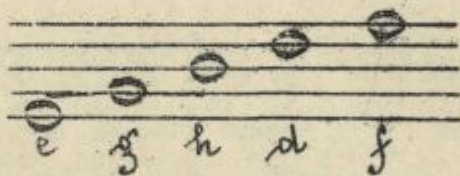
Prostori glavnega črkovja.

Prostori glavnega črkovja so in se imenujejo:

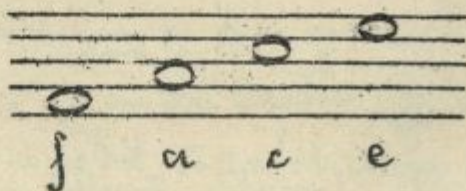
1. prostor za pisanje not je na prvi črti, — imenuje se e (enkrat črkani e' ali E).
2. prostor za pisanje not je med prvo in drugo črto (ali nad prvo in pod drugo črto), — imenuje se f (enkrat črkani f' ali F).
3. prostor za pisanje not je na drugi črti, — imenuje se g (enkrat črkani g' ali G).
4. prostor je med drugo in tretjo črto (ali nad drugo in pod tretjo črto), — imenuje se a (enkrat črkani a' ali A).

5. prostor za pisanje not je na tretji črti, imenuje se h (enkrat črtani h^1 ali $\bar{h}$).
6. prostor za pisanje not je med tretjo in četrto črto (ali nad tretjo in pod četrto črto), — imenuje se c (dvakrat črtani c^2 ali $\bar{c}$).
7. prostor za pisanje not je na četrto črti, imenuje se d (dvakrat črtani d^2 ali $\bar{d}$).
8. prostor za pisanje not je med četrto in peto črto (ali nad četrto in pod peto črto), — imenuje se e (dvakrat črtani e^2 ali $\bar{e}$).
9. prostor za pisanje not je na peti črti, imenuje se f (dvakrat črtani f^2 ali $\bar{f}$).

Prostori na črtah se imenujejo
torej e, g, h, d, f,

prostori med črtami pa
f, a, c, e.

Če so note ali naturčenjso povedane
"glave" not [$\circ$ ali $\circ$] v črtovji na višjem
ali nižjem prostoru zapisane, predstavljajo

nam višje ali nižje tone.

17

Vaja v intenciji tona ē. Učenci naj poskušajo z mano
globočino svoj entrat črtani ē prosto po poslušni intenciji
mraki — zdeti!

Uloga: Zapišite vse tone glavnega črtanja s celimi
notami, — s polovnimi notami, — s četrtinkami, — s osmin-
kami, — s šestnajstinkami, — s dvajsetinkami, —
s štirinajstinkami in trinajstinkami in
podpišite pod note prava imena tonov!

Prostori, glavni toni in njih imena v
glavnem črtanju, zapisana s celimi notami, so:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

e' f' g' a' h' c' d' e' f'

Prostori:

Imena tonov:

Note, ki stojé med črtami, morajo biti natančno
in karločno v sredini med črtama in ne smejo
sezati na ali čez spodnjo ali zgornjo črto!

Učitelj najprej ton vneke note, ki jo je zapisal.

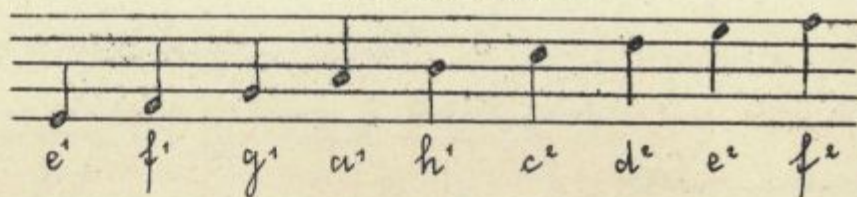
Učenci zapoje dotični ton. Če sti najvišje tone glavnega črt-
anja kateremu učenci previsoki, tedaj učence teh tonov ne sme
poki. —

Berite, karložite in pišite note v prostorih
glavnega črtanja:

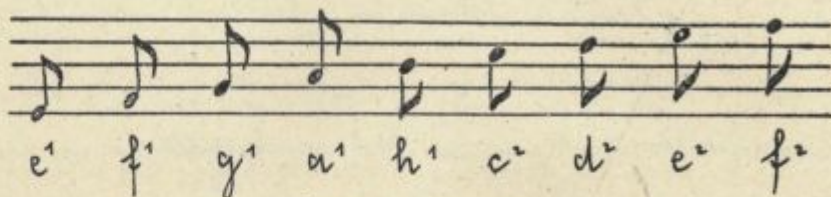
v polovnih notah

e' f' g' a' h' c' d' e' f'

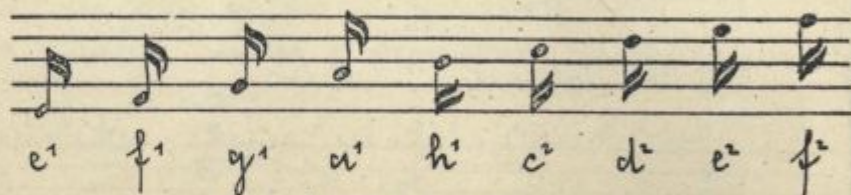
s četrtinkami:

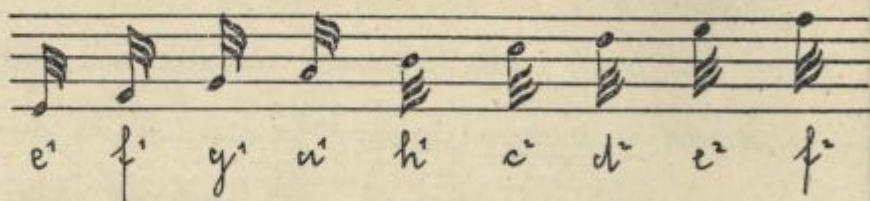
z osminkami:

s šestnajstinkami:

z dveintridesetinkami:

s štirinšestdesetinkami:

s stošesdesetinkami:

s štirinšesdesetinkami:

s štrinosemimdvajsetinkami:

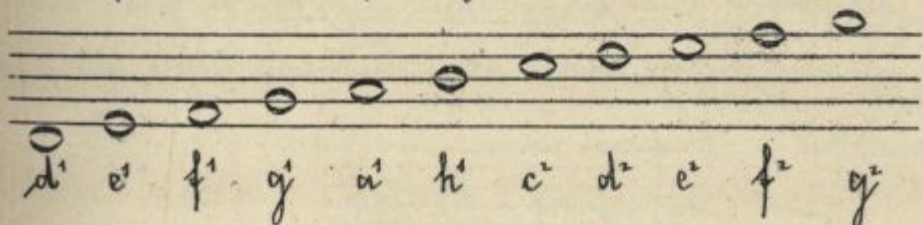

Čer se note pišejo tudi pod črte in nad črte, dostavimo lahko k glavnemu črtovju tudi one note, katerih ena stoji pod prvo glavno črto in se enkrat črtani d¹ imenuje, druga pa stoji nad peto glavno črto in se imenuje dvakrat črtani g²

Pregled vseh do sedaj znanih 11 glavnih tonov in prostorov za pisnijo not:

Pregled glavnih tonov in prostorov.

Najbolj naravno, kdaj se napišena črta ob glavi plosne in črtlinoke note potegne na desni strani navzgor

Dobler se v glavnem črtovju pišejo note samo za jeden glas, naj se nota zapise kakó, da celo znumenja note s svojo navpično črto vred stoji lepó v črtovju, ne pa izven črtovja, kakó da navpična črta note ne stopa čez črtovjo. Notum pod srednjo črto črtovja stojecim (notum pod li) se potegne črta na desni strani navzgor, notum na srednji črti in na! kakó črta stojecim se pa potegne navpična črta na levi strani navzdol.

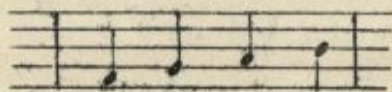
Navoja: črte se spremenjati in imenovati vse prostor glavnega črtovja, zaporedno navzgor in navzdol stopinjo ter v poljubnih znumenih razvrstitvah!

Opomba: Črte se moru navaditi vsake prostor takoj spoznati in njajova imé imenovati, vse note glavnega črtovja moru gladke, brez dolgega premišljevanja brati in pisati znaki v vseh oblikah not, kakor: s celimi, polovimi, četrtinskimi, osminskimi, šestnajstinskimi, dvintimi, desetinim in štirinšestdesetinim notami.

Večje v črtovju glavnega črtovja (prostora) so za imenovane pomnejšemu nanka s intervalnih prepotrebne!

Vedite se v pisavi not!

Opomba: Če hočemo nekatere note oddelčiti v oddelke, potegnemo pred qučekom not in na konci istih not od 5. do 1. črte glavnega črtovja navzdol skori celo črtovje kakó navpično črto:

Te delitvene črte večje in delijs note v skupine in oddelke.

Toni: e¹ f¹ g¹ a¹ h¹ c² d² e² f²
se imenujejo "glavni toni" in "prvotne stopnje"
žrtovja, njih imena pomenijo:

1. glavne tone,
2. prostore in
3. prvotne stopnje glavnega žrtovja.

Vsi prostori žrtovja se imenujejo tudi "stopnje".
Na prostornih ali prvotnih stopnjah žrtovja stojé
glavni toni. Stopnje.

Prvotne stopnje so prostori glavnih tonov.

e ¹	je	prva	stopnja	glavnega	žrtovja
f ¹	"	druga	"	"	"
g ¹	"	tretja	"	"	"
a ¹	"	četeta	"	"	"
h ¹	"	peti	"	"	"
c ²	"	šesta	"	"	"
d ²	"	sedma	"	"	"
e ²	"	osma	"	"	"
f ²	"	deveta	"	"	"

Odceljenost tonov in stopinj.

Ker niso vsi toni enake, ampak so različno
visoki, nastane med njimi primerjanijs tonov
"razlika v višini."

Razlika v
višini.

Višine tonov in stopnje so druga od druge

več ali manj oddaljene.

Oddaljenost tonov, ali razlika v višini tonov se meri s številom stopinj, kolikor jih je med tonoma, všteti se pa mora tudi prva in zadnja stopnja. Nikdar se pa ne sme ista stopnja dva-krat šteti.

Oddaljenost tonov more znašati: eno stopnjo, dve stopnji, tri stopnje, štiri stopnje, pet stopenj, šest stopenj, sedem stopenj, osem stopenj, devet stopenj, deset stopenj, enaajst stopenj, dvanajst stopenj in trinajst stopenj.

Oddaljenost se meri lahko od vsakega tona navzgor in navzdol.

Naloga: Poločite oddaljenost vseh tonov črtovja od e^1 in pišite za vsaj note v navseh oblikah, s celimi, s polovnimi, četrtinskimi notami i.t.d.

Oddaljenost tonov, računajo od e^1 navzgor, znašajo:

1 stopnja	2 stopnji	3 stopnje	4 stopnje	5 stopenj
od e^1 do e^1	do e^1 do f^1	e^1 do g^1	e^1 do a^1	e^1 do b^1
6 stopinj	7 stopenj	8 stopenj	9 stopenj	
od e^1 — e^2	e^1 — d^2	e^1 — e^2	e^1 — f^2	

Oddaljenost tonov, računajo od f^1 navzgor, znašajo, zapisani s polovnimi notami (od — do):

1 stopnja 2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja 5 stopnja

od f^1 — f^1 f^1 — g^1 f^1 — a^1 f^1 — h^1 f^1 — c^2

6 stopnja 7 stopnja 8 stopnja 2 stopnja navzdol

od f^1 — d^2 f^1 — e^2 f^1 — f^2 f^1 — e^1

Oddaljenost tonov, načinjena od enkrat črkaneja g^1 navzgor in navzdol s celimi notami:

1 stopnja 2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja 5 stopnja

od g^1 — g^1 g^1 — a^1 g^1 — h^1 g^1 — c^2 g^1 — d^2

6 stopnja 7 stopnja 2 stop. navzdol 3 stop. navzdol

od g^1 — e^2 g^1 — f^2 g^1 — f^1 g^1 — e^1

Oddaljenosti tonov, načinjene od enkrat črkaneja a^1 navzgor in navzdol, tuncišuje:

1 stopnja 2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja 5 stopnja 6 stopnja

od a^1 — a^1 a^1 — h^1 a^1 — c^2 a^1 — d^2 a^1 — e^2 a^1 — f^2

2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja

od a^1 — g^1 a^1 — f^1 a^1 — e^1

Oddaljenosti tonov, računane od enkrat črtanega h¹ navzgor in navzdol, znašajo 2a:

1 stopnja 2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja 5 stopnja 2. navedol

od h¹ — h¹ h¹ — c² h¹ — d² h¹ — e² h¹ — f² h¹ — a¹

3. navedol 4. navedol 5. navedol

od h¹ — g¹ h¹ — f¹ h¹ — e¹

Oddaljenosti, računane od dvakrat črtanega c² navzgor in navzdol, pisane s polovnimi notami, znašajo 2a:

1 stopnja 2 stopnja 3 stopnja 4 stopnja 2. navedol 3. navedol

od c² — c² c² — d² c² — e² c² — f² c² — h¹ c² — a¹

4. navedol 5. navedol 6. navedol

od c² — g¹ c² — f¹ c² — e¹

Oddaljenosti, računane od dvakrat črtanega d² navzgor in navzdol, pisane s četrtinkami, znašajo 2a:

1 stop. 2 stop. 3 stop. 4 stop. n. 5. stop. nar. 4. stop. nar. 5. stop. nar.

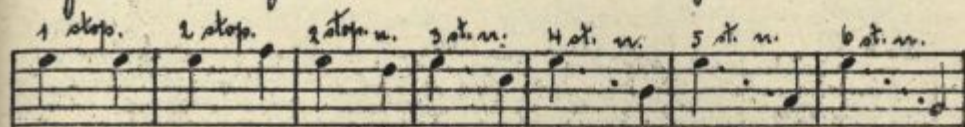
od d² — d² d² — e² d² — f² d² — c² d² — h¹ d² — a¹ d² — g¹

6. stop. navedol 7. stop. navedol

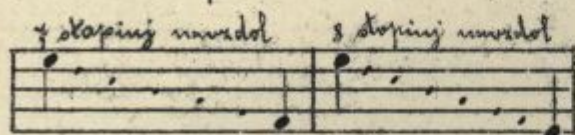
od d² — f¹ d² — e¹

Oddaljenosti tonov, računane od dvoakrat črtane
nega e^2 navzgor in navzdol, znašajo za:

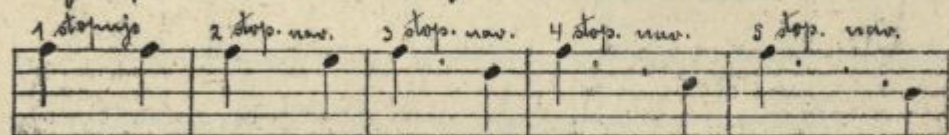

od $e^2 - e^2$ $e^2 - f^2$ $e^2 - d^2$ $e^2 - c^2$ $e^2 - b^1$ $e^2 - a^1$ $e^2 - g^1$

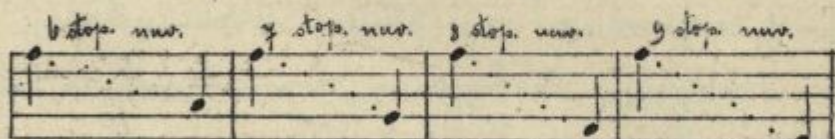

od e^2 — f^1 e^2 — e^1

Oddaljenosti tonov, računane od dvoakrat črtane
ga f^2 navzdol znašajo za:

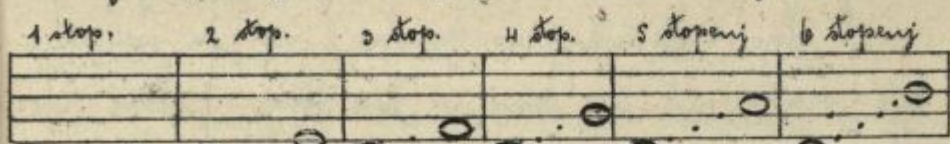

od $f^2 - f^2$ $f^2 - e^2$ $f^2 - d^2$ $f^2 - c^2$ $f^2 - b^1$

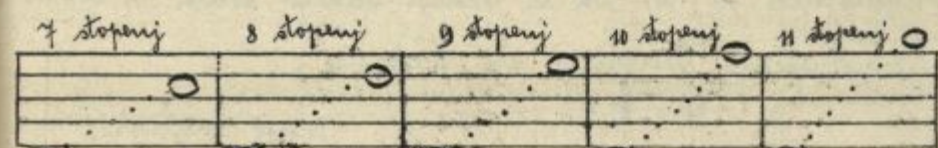

od f^2 — a^1 f^2 — g^1 f^2 — f^1 f^2 — e^1

Oddaljenosti tonov, računane od enkrat črtane
nega d^1 , ki je pod 1. glavnim črto, znašajo za:

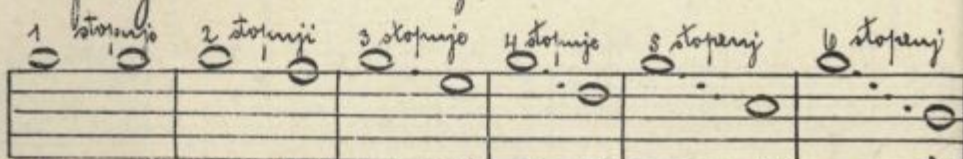

od $d^1 - d^1$ $d^1 - e^1$ $d^1 - f^1$ $d^1 - g^1$ $d^1 - a^1$ $d^1 - b^1$

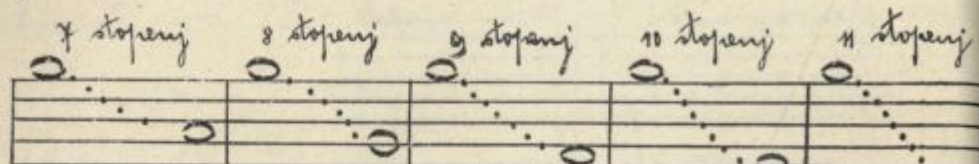

od $d^1 - e^1$ $d^1 - d^2$ $d^1 - e^2$ $d^1 - f^2$ $d^1 - g^2$

Oddaljenosti tonov, načinane so dvakrat čista =
 neqa g^2 navzdol značajo za:

od $g^2 - g^2$ $g^2 - f^2$ $g^2 - e^2$ $g^2 - d^2$ $g^2 - c^2$ $g^2 - b^1$

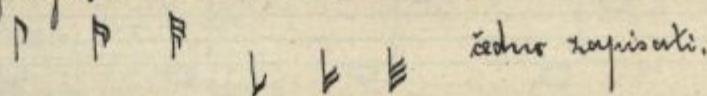
od $g^2 - a^1$ $g^2 - g^1$ $g^2 - f^1$ $g^2 - e^1$ $g^2 - e^0$

Opomba. Da učenci v prvem času poizkusa oddaljenost tonov laže izračunajo in beró, so prostori med notami z malimi pikami ..... označeni!

Metoda. Oddaljenosti vseh tonov glavnega četrca naj se učenci navadijo pisati z vsemi oblikami not, i. s. naj najprej vse veže pišejo s celimi notami, potem s polovnimi, četrtinkami, z osminkami in sedmjič s šestnajstinkami in z dvintredetinkami ter štirinajstdesetinkami.

Učitelj naj lépo pisavo not od učencev zahteva in tudi sam naj ter strogo pazi, da učenci vselej postavlajo

- 1.) glavo note na pravi prostor, 2.) da navpične črte (vratove) not na desno in levo stran z glavo pravo vrsto, ravno, navpično in ne s predoljimi črtami zapisujejo in 3.) da se učenci vadijo oblike »vetri«
 ploplojujčega, »banderica« ali »zastavice«

Vsaka stopnja nam daje prostor za noto, vsaka nota pa nam predstavlja ton določene stopnje. Kakor stopnje so tudi toni drug od drugega oddaljeni. —

Oddaljenost tonov je zajedno njih razlika v visočini.

Razne oddaljenosti tonov se v glasbi navadno s starimi, latinskimi izrazi označujejo in imenujejo.

Z latinskim izrazom se oddaljenost ali razdalja tonov imenuje interval.

Interval.

„Interval“ je torej oddaljenost jednega tona do katerega drugega navzgor ali navzdol, ali skratka: razlika v visočini tonov.

Oddaljenosti (intervali) se lahko računajo od vsakega tona navzgor ali navzdol.

Navadno se štejejo od spodnj navzgor, tako da je prvi imenovanih tonov spodnji, drugi pa zgornji ton. Če pa hočemo računati oddaljenosti ali intervale „navzdol“, moramo vselej imenuma tonov besedo „navzdol“ dostaviti.

Interval ali oddaljenost najdemo le, če dva tona po njih visočini primerjamo.

Intervali (oddaljenosti tonov) se izražajo s številom stopenj, kolikor jih je med tonoma, višji prvo in nižji stopnje. Nikdar se pa ne sme

ista stopnja dvakrat šteti.

Latinski izrazi za ravne oddaljenosti ali
 ce povesa kartika v visocini, ali oddaljenost tonov

Finisa
 intervalov:

"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"

V slovenskem jeziku se izražamo:

prva	je	oddaljenost	ene	stopnje,
sklada	je	"	dvih	stopenj,
terca	"	"	treh	stopenj,
kvarta	"	"	štirik	"
kvinta	"	"	petih	"
sexta	"	"	šestih	"
septima	"	"	sedmih	"

Opomba. Učenci naj se pri prvih vajah
 intervalov izražajo s slovenskimi izrazi, n. pr.:
 oddaljenost od f^1 — a^1 znaša stopnje, ali:

imena intervalov so iz sledečega razvidni:

<u>eno stopnje,</u>	se imenuje	oddaljenost	<u>prima,</u>
<u>dve stopnje,</u>	"	"	<u>sekunda,</u>
<u>tri stopnje,</u>	"	"	<u>terca.</u>
<u>štiri stopnje,</u>	"	"	<u>kvarta.</u>
<u>pet stopenj,</u>	"	"	<u>kvinta.</u>
<u>šest stopenj,</u>	"	"	<u>seksta.</u>
<u>sedem stopenj,</u>	"	"	<u>septima.</u>
<u>osem stopenj,</u>	"	"	<u>oktava.</u>
<u>devet stopenj,</u>	"	"	<u>nona.</u>
<u>deset stopenj,</u>	"	"	<u>decima.</u>
<u>enaajst stopenj,</u>	"	"	<u>undecima.</u>
<u>dvanaajst stopenj,</u>	"	"	<u>duodecima.</u>
<u>trinajst stopenj,</u>	"	"	<u>tredecima.</u>

oktava	je	oddaljenost	osmih	stopenj,
nona	"	"	devetih	"
decima	"	"	desetih	"
undecima	"	"	enaajstih	"
duodecima	"	"	dvanaajstih	"
tredecima	"	"	trinajstih	"

oddaljenost od $e^1 - c^2$ znaša 6 stopenj, ali: oddaljenost od $c^2 - g^1$ znaša 4 stopnje razpoda i. t. d.

↳ vseni dosedanjimi vajami mora učence

dobiti jasen in natančen pregled čez vse stopnje, vse prostore, vse glavne tone in vse oblike not v glavnem črtovju. ———

Razširjenje števila tonov

v globočino navzdol in višočino navzgor.

Razširjenje notne pisave pod in nad črtovjem. Prostori pod in nad črtovjem.

V dosedanjem načinu teorije smo se naučili 11 tonov v glavnem črtovju zapisati in njih dmenje spoznavati.

Le-ti so: $d^1 e^1 f^1 g^1 a^1 h^1 c^2 d^2 e^2 f^2 g^2$.

Vendar ima glasba še veliko več nižjih in višjih tonov.

(Razni instrumenti kakor gosl, vijolina, vijola, flavta, oboa, klarinet in poseben klavir in drugi instrumenti zaigrajo tudi lahko več višjih in nižjih tonov.)

Vijolina ima še pet glavnih tonov pod enkrat črtanim e^1 in še več glavnih tonov nad dvakrat črtanim g^2 .

Naša naloga je, da se tudi nižje in višje tone naučimo pisati in njih dmenje spoznavati.

Nižje tone od dovedanjih pišemo na prostore pod glavnim črtovjem, višje tone pa na prostore nad glavnim črtovjem.

Kakor se v glavnem črtovju note pišejo na, pod in nad črte, tako se pišejo tudi note pod glavnim črtovjem za nižje tone na črte in pod črte ter nad glavnim črtovjem za višje tone na črte in nad črte.

Pravilna je le tva, da vodoravno potegnjene črte pod ali nad glavnim črtovjem niso tako dolge kakor v glavnih črtah, ampak radosca le ena ali več kratko potegnenih vodoravnih črtic, n. pr.:

— = ≡ ≡ ali — = ≡ ≡

na, pod in nad katere črte pišemo note.

Kratke, vodoravne črte pod in nad glavnim črtovjem zapisane imenujemo, pomoirne črte, — pomoirne zato, ker nam pomagajo dobiti več prostorov za pisanje not in nam pomagajo razširiti in pomoziti pisavo tonov.

Pomoirne črte.

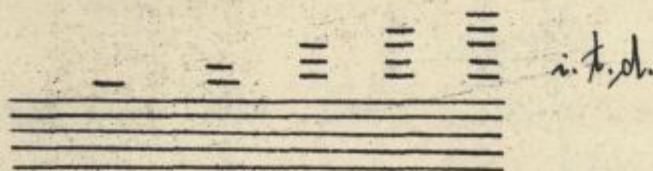
Spodnje pomoirne črte ali spodnje pomoirne črtovje imata sledečo podobo:

=====

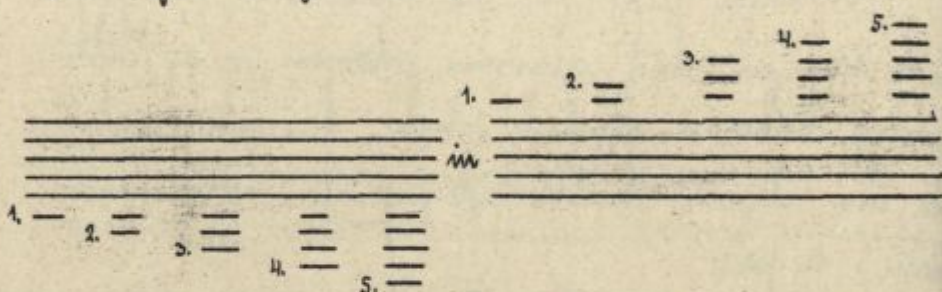
— = ≡ ≡ ≡

i. t. d.

Zgornje pomožne črte ali zgornje pomožne črtovje pa ima sledečo podobo:

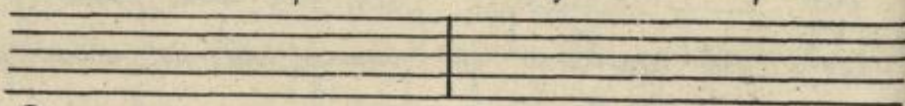
Spodnje pomožne črte se štejejo od glavnega črtovja navzdol, zgornje pomožne črte pa od glavnega črtovja navzgor, tukaj - li:

Prostori pod glavnim črtovjem, ki se štejejo od prve pomožne črte navzdol, so sledeči in se imenujejo sledeče:

Lahek navločni prostori:

Težje navločni prostori:

Imena prostora:

c' h a g f e d c

Prostori:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Prostori spodnjega črtovja so:

<u>Prvi</u>	prostor je <u>na 1. spodnji pomožni črti</u> , imenuje se, <u>enaka črtani c'</u> ;
<u>Drugi</u>	" " <u>pod 1. spodnjo pomožno črto</u> , " mali h';
<u>Tretji</u>	" " <u>na 2. spodnji pomožni črti</u> , " " mali a;
<u>Četrti</u>	" " <u>pod 2. spodnjo pomožno črto</u> , " " mali g;
<u>Peti</u>	" " <u>na 3. spodnji pomožni črti</u> , " " mali f;
<u>Šesti</u>	" " <u>pod 3. spodnjo pomožno črto</u> , " " mali e;
<u>Šedani</u>	" " <u>na 4. spodnji pomožni črti</u> , " " mali d;
<u>Osmi</u>	" " <u>pod 4. spodnjo pomožno črto</u> , " " mali c.

Čim nižje v spodnjem pomožnem črtovju stopamo in note pišemo, tim težje jih beremo in razločujemo.

Prostori med glavnim črtovjem se štejejo od prve zgornje pomožne črte navzgor in so sledeči:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
a^2	h^2	c^3	d^3	e^3	f^3	g^3	a^3	h^3	c^4
									

Prostori:
Zgornji prostori:

Lahko razločni prostori.

Težje razločni prostori.

Prostori zgornjega pomožnega črtovja so:

<u>Prvi</u>	prstor	je	<u>na</u>	1. zgornji	pomožni črti,	imenjuje se	dvakrat črtani	a^2 .
<u>Drugi</u>	"	"	<u>nad</u>	1. zgornje	pomožno črto;	imenjuje se	dvakrat črtani	b^2 .
<u>Tretji</u>	"	"	<u>na</u>	2. zgornji	pomožni črti;	imenjuje se	trikrat črtani	c^3 .
<u>Četrti</u>	"	"	<u>nad</u>	2. zgornje	pomožno črto;	imenjuje se	trikrat črtani	d^3 .
<u>Peti</u>	"	"	<u>na</u>	3. zgornji	pomožni črti;	imenjuje se	trikrat črtani	e^3 .
<u>Šesti</u>	"	"	<u>nad</u>	3. zgornje	pomožno črto;	imenjuje se	trikrat črtani	f^3 .
<u>Sedmi</u>	"	"	<u>na</u>	4. zgornji	pomožni črti;	imenjuje se	trikrat črtani	g^3 .
<u>Osmi</u>	"	"	<u>nad</u>	4. zgornje	pomožno črto;	imenjuje se	trikrat črtani	a^3 .
<u>Deveti</u>	"	"	<u>na</u>	5. zgornji	pomožni črti;	imenjuje se	trikrat črtani	h^3 .
<u>Deseti</u>	"	"	<u>nad</u>	5. zgornje	pomožno črto;	imenjuje se	štirikrat črtani	c^4 .

i t. d.

Čim višje v zgornjem pomočnem črtovju stopamo in note pišemo, tim težje jih beremo in razločujemo.

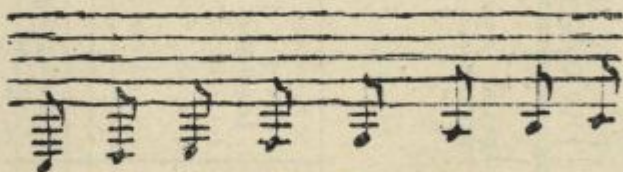
Prezled

vseh nam do sedaj znanih tonov in prostorov v glavnem, spodnjem in zgornjem pomočnem črtovju.

Prostori <u>pod</u> glavnim črtovjem:	Prostori v <u>glavnem</u> črtovju:	Prostori <u>nad</u> glavnim črtovjem:
8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
Prvotni toni <u>pod</u> glavnim črtovjem.	Prvotni toni glavnega črtovja.	Prvotni toni <u>nad</u> glavnim črtovjem.

Upomba. Dokler pišemo note samo za en
glas, se potekajo pri polovnih, četrtinskih,
 osminskih, šestnajstinskih, dveintridesetin-
 skih, štirinšestdesetinskih notah v spodnjem
ponoženem črtovju naopične črte na desni
strani glave navzgor, v zgornjem ponoženem
črtovju pa na levi strani glave navzdol.

Pri notah, ki so v spodnjem črtovju
 na globokem prostoru in pri notah, ki so
 v zgornjem črtovju na visokem prostoru za-
 pisane, se naopična črta ob glavi neko-
liko podaljša, ker da pride zastavica
v glavno črtovje ali pa vsaj blizu glav-
ne prve črte, na primer:

ali:

Naloga: Nameni naj se vidijs na vse prostore
 pisati tudi polovne note, četrtinske, osminske, šest-
 najstinske, dveintridesetinske in štirinšestdesetinske,
 n. pr.:

Toni, zapisani v polovinkah:

A musical staff with two lines. The notes are half notes, starting from C and ascending to C'. Below the staff, the notes are labeled with letters: c, d, e, f, g, a, h, c', d', e', f', g', a', h', c'. Above the staff, there are vertical tick marks corresponding to each note, showing their positions on the staff lines.

Toni, zapisani v četrtinkah:

A musical staff with two lines. The notes are quarter notes, starting from C and ascending to C'. Below the staff, the notes are labeled with letters: c, d, e, f, g, a, h, c', d', e', f', g', a', h', c', d', e', f', g', a', h', c'. Above the staff, there are vertical tick marks corresponding to each note, showing their positions on the staff lines.

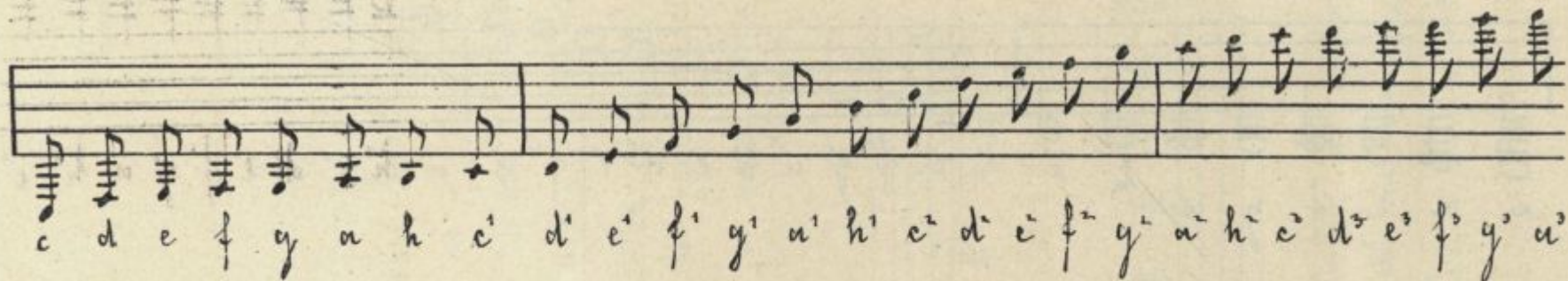
1 mali

enkrat cetera

2 cetera

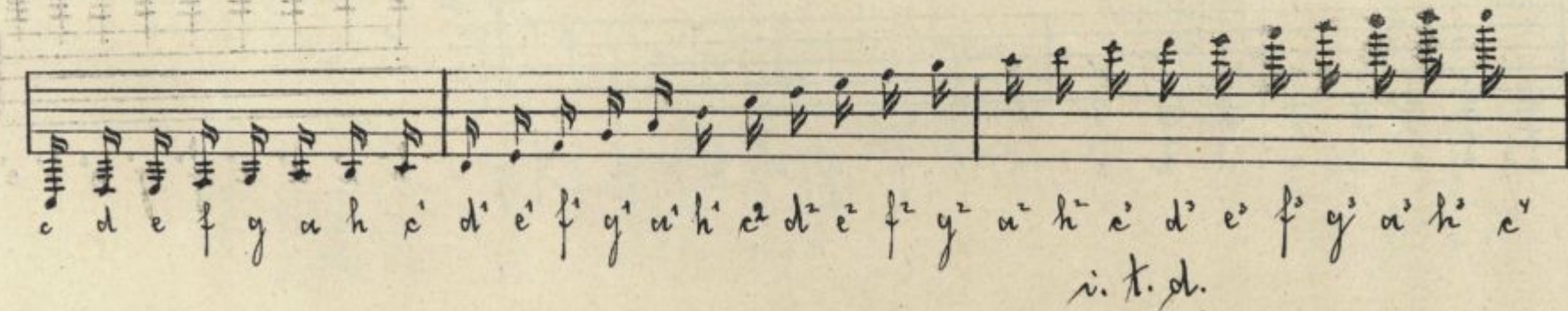
3 cetera

Toni, zapisani v osminkah:

A musical staff showing a sequence of eighth notes. The notes are grouped in pairs, with a vertical bar line after the second pair. The notes are labeled with letters and accents: c, d, e, f, g, a, h, c', d', e', f', g', a', h', c'', d'', e'', f'', g'', a'', h'', c''', d''', e''', f''', g''', a'''. The notes are written on a five-line staff with a treble clef.

Toni, zapisani v šestnajstinkah:

A musical staff showing a sequence of sixteenth notes. The notes are grouped in pairs, with a vertical bar line after the second pair. The notes are labeled with letters and accents: c, d, e, f, g, a, h, c', d', e', f', g', a', h', c'', d'', e'', f'', g'', a'', h'', c''', d''', e''', f''', g''', a''', h''', c'''. The notes are written on a five-line staff with a treble clef.

i. t. d.

Naloga. Napišite na vse prostore zgornjega pomožnega črtovja vse oblike not, 1. cele, 2. polovne note, 3. četrtinke, 4. osminke i. t. d. —

Naoporne črte se v zgornjem pomožnem črtovju potreajo na levi strani glave navzdol.

Veje v določanju intervalov. Poločite v pisarnih vajah in v istih odgovorih ravne oddaljenosti raznih tonov zgornjega pomožnega črtovja od vsakega tona do svoje 8. stopnje navzgor in navzdol.

Dodatek k pisavi najvišjih tonov.

Glasba rabi v pisavi not za svoje najvišje tone 15—16 prostorov nad glavnim črtovjem; zaradi teh najvišjih tonov potrebujemo mnogo pomožnih črt, večjih 3—8!

Pisava najvišjih tonov.

Če iz dosedanje notne pisave razvidimo, da je mnogica pomožnih črt nedostatek notne pisave.

Čim več pomožnih črt rabimo, tem manj so prostori tonov pregledni in tem težje note hitro beremo.

Do sedaj smo prostore v zgornjem pomožnem črtovju zasledovali do trikrat čitanega g^3 - t. j. do 7. prostora zgornjih pomožnih črt.

Nadaljnji, še višji in najvišji prostori zgorajjega pomožnega črtovja so:

8.	prostor je	<u>nad 4.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	imenjuje se	trikrat črtani	$\underline{a^3}$;
9.	"	<u>na 5.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	"	"	$\underline{h^3}$;
10.	"	<u>nad 5.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ;	"	štirikrat črtani	$\underline{c^4}$;
11.	"	<u>na 6.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	"	"	$\underline{d^4}$;
12.	"	<u>nad 6.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	"	"	$\underline{e^4}$;
13.	"	<u>na 7.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	"	"	$\underline{f^4}$;
14.	"	<u>nad 7.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ;	"	"	$\underline{g^4}$;
15.	"	<u>na 8.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ,	"	"	$\underline{a^4}$;
16.	"	<u>nad 8.</u>	<u>zgornji pomožni črti</u> ;	"	"	$\underline{h^4}$.

Vrže na pregled vseh dosedanjih tonov glasbe!

Vrže v določeni intervalov v obsegu osmih stopenj navzgor in v obsegu osmih stopenj navzdol.

Redna razvrstitev glavnih tonov in zaporednih stopenj.

Razvrstitev glavnih tonov in zaporednih stopenj.

Ke iz dosedanje pisave not je razvidno, da se toni in stopnje v vedno enaki, isti razvrstitvi menjavajo in ponovljajo, in sicer navzgor stopajo:

c d e f g a h c

in navzdol stopajo:

c h a g f e d c.

Če ne bi naj se pridno vadijo imenovati zaporednost glavnih tonov in zaporednost prvotnih stopenj in naj v odgovorih učiteljev naštevajo: » Razvrstitev glavnih tonov ali prvotnih stopenj je navzgor stopajo vedno sledeča: » Vsaki c-stopnji sledi navzgor stopajo d-stopnja, — » vsaki d-stopnji sledi navzgor stopajo e-stopnja, — » vsaki e-stopnji sledi navzgor stopajo f-stopnja, — i. t. d. do sedmice, h-stopnje, torej na vseh 7 stopnjah.

Navedol stopnje je pri razvrstitvi prvotnih stopenj in glavnih tonov vedno sledeča:

(učenci odgovarjajo), vsaki c- stopnji sledi navzdol stopnje h- stopnja", — „vsaki h- stopnji sledi navzdol stopnje a- stopnja", — i. t. d. do d- stopnje na vseh 7 stopnjah.

To vajo morajo vsi učenci v pravilnih odgovorih izvrševati in se morajo naučiti vrsta tonov in stopenj navzgor in navzdol prav gladko nastaviti.

Če je ta vaja pri učencih dobro utrjena, se bodo učenci tudi basovske note — seveda s primerami — lahko in hitro naučili.

Gladko in hitro razvrščanje je podluga hitrejšega učenja not v drugih ključih.

Ključni za spoznavanje not ali notni ključ.

Ključ.

Čer vemo, da so v pisavi not zaporedni prostori na črtah in med črtami in zaporedni glavni toni

c d e f g a h c

vedno enako razvrščeni, moremo vsake, tudi neznamene note razločno učiti, če nam pisava not napiše in pové le ime enega

prostora ali tonu; vse ostale prostore in note si sami lahko izračunamo, če od določenega, nam povedanega tonu po rumni razvrstitvi možgov in moždol stopnje imena stopenj pravilno predstavljamo, karveršujemo.

Pogoj za spoznanje not pa je:

"Jeden, določen ton se nam mora takoj v značilni črtovji povedati in v pisavi s črko, znamenjem ali znamenjem označiti."

Ime določenega tonu, zapisano na poljubnem prostoru črtovji, imenujemo "ključ".

Ključ.

Ker nam njegovo ime, znamenje in pomen "odpirca" karšim na kolnačenje not in "odpre" pregled čez vse pod njegovo veljavo zapisane note, zato imenujemo zapisano znamenje določenega tonu "ključ".

S ključmi odpiramo spoznavanje not in tonov.

Ključ je torej na poljubnem prostoru črtovji zapisano ime določenega tonu ali na poljubnem prostoru črtovji zapisano znamenje, ki, ime in prostor določenega tonu pove.

V današnji glasbeni pisavi rabimo tri ključce, oziroma tri tone in njih imena na ključce:

$g^1 - c^1 - f -$

natančneje opisano: enkrat črtani $g^1 -$
enkrat črtani c^1 in mali f .

Gorej imamo:

1. $g -$ ključ,
2. $c -$ ključ,
3. $f -$ ključ.

Današnja znamenja na ključce so:

1. G = g^1 = $g -$ ključ.
2. C = c^1 = $c -$ ključ.
3. F = f = $f -$ ključ.

Tuja: ničeni se radijo pisati ključce najprej brez črtovju, pozneje šele v črtovje!

Odi ključcev na invarčevanje pri tehniki pisave so:

1. pri $g -$ ključcu:

1. c 2. f 3. f 4. C skrajaj = G

2. pri $c -$ ključcu:

1. $\parallel \parallel$ 2. $=$, skrajaj = C

3. pri $f -$ ključcu:

1. $\bullet$ 2. f 3. $:$ skrajaj = F

Tudi naj se na tej stopnji učenja naj-
več g. in f. ključ.

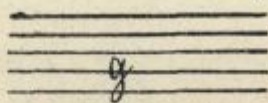
Vsak ključ nam pove prostor in
imé določenegega tona, od katerega prostora
na navzgor in navzdol v črtovju stopnje
vse druge tone in njih prostore lahko
sami izračunamo, ključovo znamenje
se pa zapisuje na natančno določen
prostor vselej v račetském črtovju, sredi
črtovja le tedaj, če se ondi ključ z
drugim znamenjem ali izpremenim njegova
veljavnost, ki določa imenu, prostore in
visokost vsem tonom njegovega črtovja
pa traja toliko časa, dokler se ne izpre-
meni in v črtovje ne napiše kak drug
ključ.

Na vsakem račetském črtovju se
mora postaviti ključ, ker bi brez ru-
pisanegega ključa ne vedli, kako naj
beremo note.

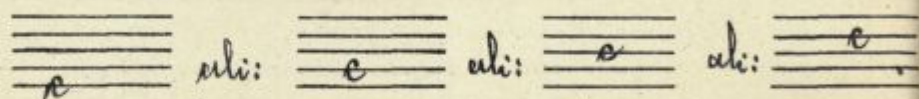
Kolovčen ton kot ključ na črtovju not
se je prvotno, v uče kakor 1000 let dave
pisavi s tem povedal in označil, da se je
na poljubnem prostoru račetském črtovja,
navadno na katero črto napisalo imé
inegega tona, katerega se je hotelo povedati,

mutno ločiti in od katerih se se mo-
gali navedeti in navedel pričimati ostali
toni v sumi razvrstitvi glavnih tonov.

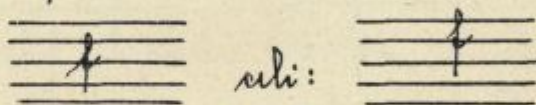
Pisali so črke *g* na 2. črti črtovja,
n. pr.:

črke *c* na 1., 2., 3. ali 4. črti, kakor-le:

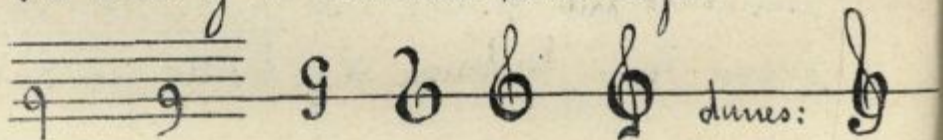
in črke *f* na 3. ali 4. črti, n. pr.:

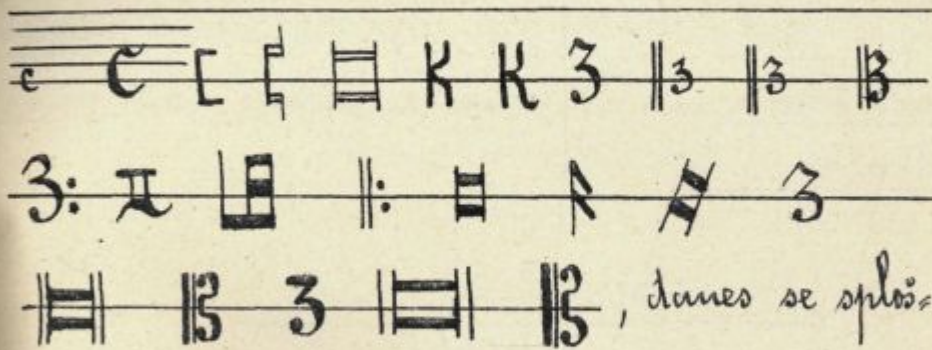
Črka *g* je omučila enkrat črtani *g*¹ na
2. črti, črka *c* enkrat črtani *c*¹ na 1., 2.,
3. ali 4. črti in črka *f* malik *f* na 3. ali 4.
črti.

Črke *g* *c* *f* so tekoma dolgočas časa,
več kot 1000 let razni prepisovalci in risar-
ji — v zadnjih 5 stoletjih prepisovalci in
tiskarji polagoma izpreminjali v razna
manerja, ki so prvotnim več ali manj,
deloma tudi nič podobna.

Expreminbe v 1000 letni pisavi ključev:
Iz črke *g* so nastala znamenja:

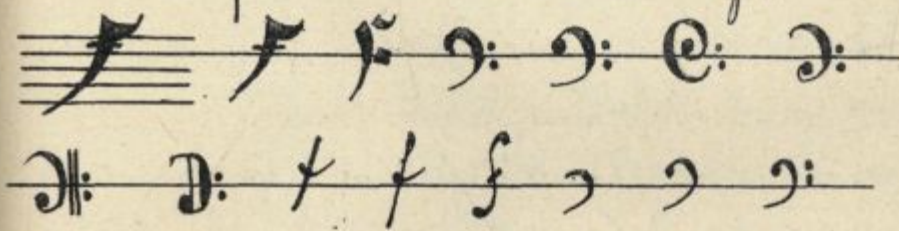

iz črke c so nastala znamenja, ki so se v najravnostnejše oblike izpremenjela, n. pr.

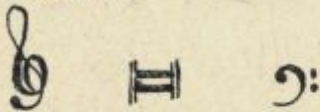

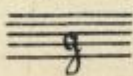
no piše H.

Iz črke f so nastala znamenja:

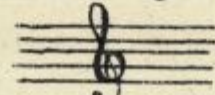

Danes pišemo:

G - ključ pišemo na drugo glavno črto črtovja (prvotno se je pisal v obliki črke g, katere glava se je ovijala okoli 2. črte: , danes se piše v obliki

katere srednji zvitek (O se zavija okoli 2. črte črtovja: , on pové

Pisava y-ključu
ču v črtovju.

prostor in imé enkrat črtanega g^1 na 2. glavni črti; ker se z njim pišejo vse note, ki jih igra vijolina, se imenuje g -ključ tudi vijolinski ključ, njegovo črtovo vijolinsko črtovo in na njim zapisane note vijolinske note.

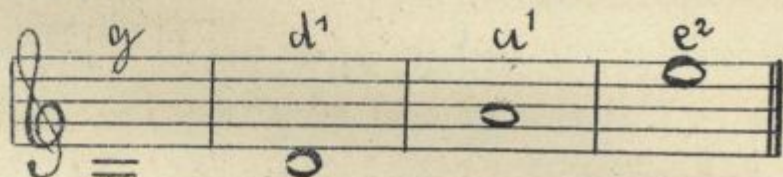
O vijolinskih notah.

Vijolina.

Vijolina je godbeni, godlarski instrument, ki ima na svojem telesu napete štiri strune. Tko so strune prav ibrane, pojo v svoji celi napeti dolžini sledeče tone:

prva, najbolj tanka struna poje dvakrat črtani e , druga struna poje enkrat črtani a^1 , tretja enkrat črtani d^1 in četrta, najdebelejša struna poje mali g .

Ibravnost 4 vijolinskih strun je torej sledeča:

4. ali g struna

3. ali d struna

2. ali a struna

1. ali e struna

Her razloča oddaljenost čisto ibranih zaporednih strun od $g - d^1$, od $d^1 - a^1$, od $a^1 - e^2$ pet stopinj, pravino, vijolinske strune so v kvintah i. s. v samih blagoglasnih, čistih kvintah ibrane (glej narih s in kervalih).

Na vijolino se igrajo toni od najvišjega malega g do najvišjega trikrat in štirikrat žitanega a^4 .

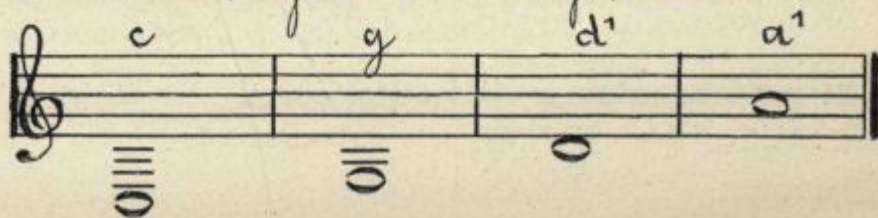
Vsi toni vijoline se pišejo v g -ključu, ki se zaradi tega tudi vijolinski ključ imenuje.

Pod malim g ne more vijolina nobenega tona več igrati, ker nimar nobene nižje ibrane strune, kakor je 4., g -struna.

Vijolinske note se pa včasih pišejo tudi še za nekaj stopenj pod malim g navzdol do malega c . Le-te najnižje vijolinske note se pa igrajo na nekoliko večjo vijolino, ki je vijolini prav podobna in se imenuje vijola.

Vijola.

Vijola je tudi godbeni, godarski instrument, s štirimi, v blagoglasnih, čistih kvintah ibranimi strunami, ki so pa za čisto kvinto nižje ibrane kakor pri vijolini. Ubravnost 4 vijolskih strun je sledeča:

Prva, najvišja vijolska struna ali a-struna poje enkrat črtani a^1 , druga ali d struna poje enkrat črtani d^1 , tretja ali g struna malí g in četeta, najvišja struna poje najvišji ton na tem godalni-mali c.

Ubrane pa morajo biti strune vselej v "čistih", blagovlasnih kvintah ($c-g-d^1-a^1$).

Učitelj naj učencem narkavičé vijolino in vijolo, naj na njih nekoliko igra ali igrati pušti in učence na strune, njih izbranost, donerjo in prijemanje oporovi.

V vijolinškem ali g-ključu se pa ne pišejo samo toni, ki jih igra vijolina, ampak tudi toni, ki se igrajo na raznih drugih godbenih instrumen-tih.

Toni, ki jih igra flauta, (velika in mala, pikolo), oboa, klarinet, roj in trobenta, se pišejo tudi v vijolinškem ključu, kakor vijolinske note.

Tudi klavirju, orgljah in harmoniji igra navadno desna roka vijolinske note.

Nadalje se pišejo vsi toni črnškega de-klishega in deškega petja v vijolinškem ključu kot vijolinske note.

Pregled vseh vijolinskih not. —
Vaje v pisavi not s ključcem.

Vijolinske note sezajo v pisavi (za igro na klavirju i. d. instrumentih) v najširšem obsegu od malega c do štirikrat črta, neqa a⁴ ali h⁴.

Delijo se v 5 oktav po 7 glavnih tonov, skupaj torej obsegajo po največ 35 glavnih tonov; pišejo se z vijolinskim ali g-ključcem.

Vijolinske note so:

(glej razpreglednico stran 36!)

Ti sledijo v šolskih in domačih nalogah vaje v pisavi vijolinskih not s celimi, polovnimi, četrtinskimi, osminskimi in šestnajstinskimi notami.

Na potezanju navpičnih črt ob glavi not naj učenci posebno pazijo in da ne pišejo po močnih črt preveč daleč od črtovja; pristavijo pa naj pod ali nad črtovje vselej tudi nužneno iné tone, kateri oktavi pripada; n. pr.: g¹, c², g², g¹, a⁴ i. t. d.

Opombe k vajam v pisanju not:

Učenci naj se vadijo note prav čedno

Vijolinske note.

1.

2.

3.

4.

5.

toni male oktave

toni enkrat črtane ne oktave.

toni dvakrat črtane oktave.

toni trikrat črtane oktave.

toni štirikrat črtane oktave.

pisati v vseh oblikah not i. p. prvski učenci : 1. največ v obsegu njih glasov,

2. v najvišem obsegu deškega in dekliškega petja od malega f do dvakrat čitanega a^2 ;
3. vijolinski ričenci v obsegu vijolinskih not od malega g navzgor (v prvem času posebno v obsegu od malega g do trikrat čitanega c^3 , pozneje vse vijolinske note); 4. klavirski, orglarski, ričenci vseh drugih instrumentov in sploh vsi, ki obiskujejo glasbeno šolo in se hočejo v glasbi dobro izobraziti, naj se vadijo najprej v vajah od malega f do trikrat čitanega c^3 ; potem pa vse vijolinske note od malega c do štirikrat čitanega h^4 .

Opondba: Tu sem se ravnal štirje odstaveki strani 44. s pisavi tonov s črkami brez not (v oblikah c c' c'' ali c $\bar{c}$ $\bar{c}$ ali c c' c'' i.t.d.)

Slednji odstavek teorije se obravnava z ričenci vspešno z vajami v pisavi vijolinskih not.

Obseg deških, dekliških in ričenskih glasov.

Kakor nam je že znano, se deški, dekliški in ričenski glasovi delé

1. v višje, 2. v nižje glasove.

Višji glas imenujemo soprano ali diskant, nižji glas pa alt (globoki glas);

glasove, ki visokih in globokih tonov ne morejo peti, poje pa lahko srednje tone, delimo v srednje glasove ali mezzosoprane.

Po starostnih dobah, po telesnem razvoju, po prirojenem glasovnem materialu, po nadarjenosti in po stopnjah šolske in imetne izobrazbe je obseg človeških glasov različen.

Obseg otroških glasov je poprечно sledeč:

1. Najmlajši učenci v 1. razredih ljudske šole, ki so po naravi in materinem vplivu dobri, srednje dobri ali slabi glasovi, poje svoj glas k največjemu v malem obsegu i. s.:

1.
Dobri šolski
ga petja.

1. sopranski glas od d^1 — e^2 ,
2. mezzosopranski glas od c^1 — d^2 in
3. altovski glas od a — a^1 .

Njih višji in nižji toni so pa še take negotovi in slabotni, da se najvišjih in najnižjih tonov ne sme pustiti presgodaj vaditi, temveč aj se vaje v prvem šolskem letu prične v obsegu samo 6 tonov (heksakord) i. s. izobrazba sopranskega glasu se mora

račeti v heksakordih e-fis-gis-a-h-cis, izobrazba mezzosopranskega glasni se mora računati v heksakordih d-e-fis-g-a-h in izobrazba altovskega glasni se mora računati v heksakordih c-d-e-f-g-a.

Heksakord imenujemo 6 zaporednih tonov na zaporednih stopnjah.

S telesnim razvijanjem človeka in s pravilno šolo se glas polagoma razširja navzgor in navzdol.

II.
Dobra šolske-
ga petja.

II. V drugem, večinoma šele v tretjem in četrtem ljudskošolskem razredu pojo mladi, še ne veliko izobraženi, dobri glasovi, a dobro, pravilno vajajo in redno šolo po večini v normalnem obsegu šele

1. višji ali sopranski glas od $d^1 - f^2$,
2. srednji ali mezzosopranski glas od $c^1 - d^2$,
3. nižji ali altovski glas od $a - c^1$.

III.
Dobra šolske-
ga petja.

III. V višjih razredih ljudske šole (od 5. ali 6. razreda dalje) in v razredih meščanskih šol se razširijo dobro šolski glasovi (s pravilnimi vajami in rednim šolanjem) na sledeči obseg:

1. dobri visoki glas ali sopran poje od $c^1 - g^2$ (slabejši od $c^1 - f^2$),

2. srednji glas ali mezosopran poje od $h - e^2$ (slabejši od $b - f^2$)
3. dobri viski glas ali alt poje od $g - d^2$ (slabejši od $a - d^2$).

IV. Ko se dekliški glas (približno v 17. starostnem letu) razvije v popoln ženski glas, se izredi, postane močnejši in razširi svoj obseg (pri dobrih pevkah in pravilni, strokovni šoli) na sledeč obseg:

1. dobri viski ženski glas ali sopran poje od $c^1 - a^2$,
2. dobri srednji ženski glas ali mezosopran poje od $a - g^2$ (ali fis^2),
3. dobri viski ženski glas ali alt poje od $g - e^2$ (ali es),
4. dobri ~~alt~~ najnižji ženski glas ali kontraalt poje od $f - d^2$.

V. Prirodno lepi, obsejni, imetri šolani, po učiteljskih-imetrijskih pravilno izobraženi ženski glasovi dosežejo v nadaljnjih 3 letih, najbolj, redno in pravilno šolo (med 17. - 22. letom) sledeč obseg:

1. izvesten viski ženski glas - sopran - poje od $c^1 - c^2$,
2. izvesten srednji ženski glas - mezosopran -

IV. doba ženskega petja, zborovsko petje v do-
bolih glasbenih šolah in v
pevskehi zborih
pod dobrimi
vodstvom.

V. doba ženskega
petja, - doba
solistične izo-
brarke v glas-
benih šolah in
konseruatorijah
(koncertno in
operno petje).

- poje od $a - a^2$,
3. izvesten nizki ženski glas - alt - poje od $g - g^2$
4. izvesten najnižji ženski glas - kontra alt - poje od $f - f^2$.

Naloga.

1. Napišite note v obsegu račutnega žolskega petja v 1. razredu na višji, srednji in nižji glas.
2. Napišite note v obsegu glasov I. dobe žolskega petja na vse glasove.
3. Napišite note v obsegu glasov III. dobe žolskega petja na vse glasove.
4. Napišite note v obsegu glasov II. dobe ženskega petja na vse glasove.
5. Napišite note v izobraženem, najvišjem obsegu a.) sopranu, b.) mezzosopranu, c.) alto, d.) kontra-alto.
6. Koliko glavnih tonov in stopenj obsegu v raznih dobah sopran, mezzosopran i. t. d.?

Expremenber deskega glasni-mitacija.

Deski glas se v višjih razredih ljudskih šol, v višjih razredih meščarskih šol, v tretjem, četrtem in petem razredu gimnazij in reulte in drugih šol sploh, ravnodno med 13. in 16. letom starosti

izpremeneni v moški glas.

Moški glasovi so nižji kakor ženski; iz deškega glasni postane polagoma ali visok moški glas (tenor), ali srednji moški glas (bariton) ali nižji in globok moški glas, ki se bas imenuje.

Obseg moških glasov se razloži pozneje.

Izprememba deškega glasni v moškega se imenuje „mūtacija“ — beseda je latinška (mūtatio = izprememba, mūtare = izpremeniti).

Mūtacija.

Zvrši se navadno med 13. in 14. letom.

Ob času mūtiranja, ob izpremenitvi deškega glasni v moški glas rastejo v vratu glasilke in jabelko.

Glasilke se rastejo rastejeje in podaljšajo ter postanejo debelejše in trdnjše.

Med tem razvijanjem se ne smejo glasilke s petjem mčiti in napenjati, ker bi sicer oslabele, nelepo rastle, moč izgubile, pevec bi svoj glas pokvaril in lepoto glasni izgubil za celo življenje!

Zato se mora glas med vrščo se mūtacijo posebno varovati; glasilke se ne smejo nič napenjati, če se kaj poje, se sme le prav lahko, brez moči in napenja

nja; najbolje je, da se v letih mutacije zglob nič ne poje. Glas se bo potem tem lepše razvil in glasilke tem lepše krasčene, izgajene in utrjene postale.

Napenjanje in raztegovanje glasilk, kričanje ali močno petje je med mutacijo glasilkam (karvjanji istih) silno škodljivo; kato je petje v tej dobi prepovedano.

Deček - pevec mora prenehati peti.

(Tu poučanje dečkov o tej stvari so učitelji petja v glasbenih zavodih, gimnazijah, realkah, pripravnicah, meščanskih šolah i. t. d. odgovorni! Toda koliko lepih, mladih glasov se o petju med mutacijo in z napučenim solanjem po mutaciji pokvari na celo življenje.

Nadzorstvo mladine je v tej stvari na obratno lepoga petja neobhodno potrebno.)

Doba mutacije traja pri nekaterih eno ali dve leti, pri nekaterih pa tudi po tri in celo več let.

Šele, kadar je mutacija popolnoma dovršena in so se glasilke dobro in močno utrjale, tako da glas med govorom nikdar ne „poči“ in v visočino deškega glasu ne skače, naj pevec zopet prične previdno s pametnimi vajami in z uadu-

ljvanjem petja in izobrazbo moškega glasja v dobi od 10. ali 14. leta naprej. Prva tri leta po dovršeni mitalciji so odločna za ohranitev lepote moškega glasja. Dober in metodično izobražen pevec - učitelj bo krásno izobrazil petje moških glasov in bo s pametnim, pravilnim šolanjem moški mladini ohranil vso krasoto in milino glasov — tembolj če bo mlade pevce tudi navajal k rednemu življenju.

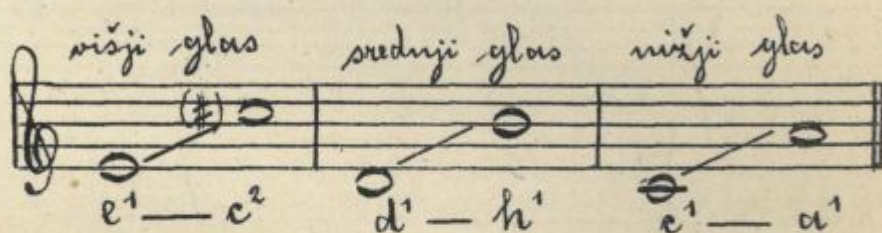
Nepravilna metoda učiteljeval pa lahko v teh letih tisočem mladim pevcem pokvari glasove.

Posebno v prvem letu po izvršeni mitalciji se ne sme glasja s petjem igrati; te poluzgane in s pametnimi vajami se glas krepi ter se lepim, nekriččim predavanjem in petjem v pravem obsegu glasja se vsa sbera lepoti glasja, milina in moč obdrži, saj podaja veliki večini mladine napravi lepe glasove, ki se ob pravilni šoli, izobrazbi in rednem življenju mladine krásni ohranijo do poznih let življenja! — — —

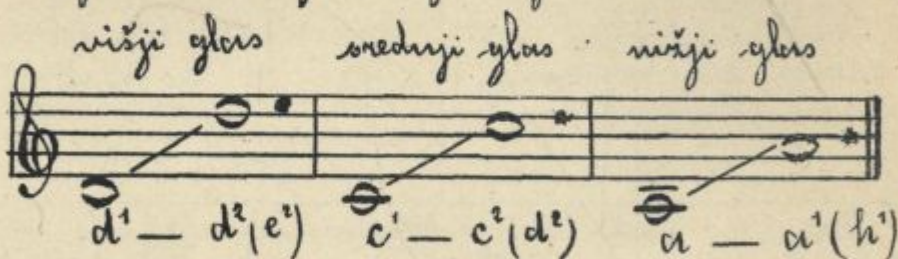
Obseg periskih vaj na različnih stopnjah izobrazbe od 6. - 22. leta.

Obseg periskih vaj pri najnižjem, znatnem izobraževanju učenca v I. dobi šolskega petja je za

a.) v kvintah

b.) po (eno ali) dvoletnem šolskem pouku (ljudske oči) je obseg vajam za

(• pomenja eventrično dolgo pidi še ena koru višje,

c.) v dobi III. stopnje (od 12. - 16. leta) vaj bo obseg vajam za:

pri slabjih glasovih za:

sopran: mezzosopran: alt:

c^1 — f^2 h — e^2 a — d^2

d.) najvišji obseg lepemu ženskega zborovega petja v II. dobi izobrazbe (od 10. ali 10. leta nazaj) je ta:

sopran: mezzosopran: alt: kontra-alt:

c^1 — a^2 a — g^2 g — e^2 f — d^2

e.) obseg imetniško izobraženih solistinj — v koralnem, opernem in oratorijskem petju — v I. od 17. — 22. leta), najvišji dobi izobrazbe je ta:

sopran: mezzosopran   alt   kontra alt:

c^1 — e^2 a — g^2 g — g^2 f — f^2

Solistično izobrazbo od narave dobrih in lepih ženskih glasov, ki do svojega 17. leta niso uživale pravilnega pesnega pouka in si v svojih mlajših letih (od 6. — 17. leta) niso u napučno šlo, boleznijo ali nerednim izvoljenjem glasov poskravili, mora metodično izobražen, vreden učitelj pravilno izobraževati začeti v

naravnih (naravnih) sestakorodih dotičnih glasov in dotične starosti.

Umetniška, sistematična izobrazba lepega, za solopetje sposobnega glasilca, se začne od 17. leta naprej najprej v obsegu naravnih šestakorodov:

sopran: mezzo-sopran: alt: kontra-alt:

g¹ — e²   f¹ — d²   d¹ — h¹   c¹ — a¹

Šele, ko je ta naravni obseg redine glasov pravilno izobražen, se začne šolanje glasov in lepota tonov polagoma širiti tudi v nižino in višino, v večji obseg; lepo dojenje tona se razširja iz sredine od tona do tona do najvišjega prej imenovanega izobraženega obsega.

Napačna metoda učiteljeva, neravnovesje, kuko se glas pravilno naravno razvijati more, nesigurno izobraževanje je učencem glasov na neprecenljivo škodo; z nepravno izobrazbo postane glas prež ali slej v tej ali oni legi defekten, čeprav svežu mladostna življenjska sila v najlepših mladih letih med 17. in 24. letom več ali manj ta defekt v glasovni hibe izobrazbe prikriva.

Toda v par letih po dokončani šoli pridejo te iz nepravilne izobrazbe razvijajoče hibe prav gotovo —

na veliko žalost učencu — na duhu in umet-
niške kumijeri komaj pričeta, je tudi že končana!

Le vsakosi specialno v petju pravilno
izobražen učitelj, ki glasbeno umetnost in
pravo metodsko potku dober imenu, doseže ob
nadaljevanosti in pridnosti učencu krajne, umet-
niške uspehe in krasota izobraženega glasni
ostane pevci do skrajnih let življenja ohranje-
na in sveža!

Razširjenje tonov v višino in glo-
bočino. — F-ključ. — Basovske no-
te: — Basovsko črtanje.

Dosedanje vijolinske note nam
predstavljajo srednje in višje tone glasbe,
(35 glavnih tonov od malega c do štirikrat
žitanega h⁴).

Pod malim c pa rabi glasba še 16
nižjih in globokih glavnih tonov.

Če bi vse te hoteli napisati z
g-ključem v vijolinsko črtanje, bi
potrebovali za njih pisavo od 5 - 12!!
pomoznih črt.

Spodnje pomozno črtanje bi tako-le
izgledalo:

Pomožnih črt:

The diagram illustrates four octaves of notes on a staff with 12 numbered boxes. The notes are labeled with letters and primes:

- Octave 1 (Male):** c¹, h¹, a, g, f, e, d, c
- Octave 2 (Velike):** H, A, G, F, E, D, C
- Octave 3 (Kontra):** H¹, A¹, G¹, F¹, E¹, D¹, C¹
- Octave 4 (Sub-kontra):** H², A²

The labels for the octaves are: toni male oktave, toni velike oktave, toni kontra oktave, and toni sub-kontra oktave.

Ker so toni pod malim c ropet v nam znani karvestitvi c h a g f e d c i. t. d. razsvočeni, je imenovno, ker je razporednost stoperij v glasbi vedno enake, le oktave pod malo oktavo morajo dobiti nova imena.

Prva oktava pod malo oktavo se imenuje velika oktava; imena njenih tonov se pišejo z velikimi računskimi črkami, navedol stopnje n. pr.:

H A G F E D C;

Druga oktava pod malo oktavo se imenuje kontra oktava in njeni toni se pišejo z velikimi računskimi črkami z na desni spodaj pridejano številko 1, n. pr.:

H₁ A₁ G₁ F₁ E₁ D₁ C₁,

ali pa z pod črko potegnjeno vzdoravno črtico, n. pr.:

H A G F E D C,

ali pa s črtico na desni spodnji strani, n. pr.:

H, A, G, F, E, D, C.

Tretja oktava pod malo oktavo in najnižja oktava glasbe se imenuje subkontra oktava, in njeni toni se pišejo

H₂ A₂ ali H A ali H₂ A₂ i.t.d.

Na klavirju je subkontra-A₂ najnižji ton, ki se igrati more. —

Če pregledujemo predstojčo pisavo globokih in najnižjih tonov glasbe v g- ali vijolinškem ključu, vidimo da je pisava s tolikimi pomožnimi

črtami nepregledna, nečitljiva in nerub-
na!

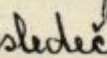
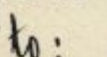
Kako se globoki in nizki toni glasbe
ne pišejo v vijolinškem, ampak v basovskem
ključu.

"Bas" imenjuje nizek ali globok
moški glas — "basovske note" pa one,
ki nam nizke in globoke tone glasbe
predstavljajo.

"Basovsko črtovje" je ono črtovje, v katerem
je zapisan basovski ključ in v katero
v prvi vrsti nizke in globoke, skratka:
basovske tone pišemo.

"Basovski ključ" je imenje, ime in
prostor določenega tona malega f na 4.
črti basovskega črtovja.

Ker basovski ključ določa in pravé pro-
stor malega f, zato se imenuje tudi
"f-ključ".

Prvotno se je pisal kot črka f, F v
črtovje (glej stran 51!), danes se piše v
sledenci obliki: na 4. črto, tako-le:
črtovja, pa tako, da je debelejša zračna
pika zavitka zapisana ravnó na 4. čr-
to: , niti dve piki pa sta

Kako postavljani, da je zgornja pika nad 4. črto, spodnja pa pod 4. črto, kako-le: $\underset{\cdot}{\text{f}}$; v skupni obliki se piše f-ključ v črtovje sledeče:

Prostor na 4. črti se mali f imenuje.

Učenci naj odgovarjajo na vprašanja, kaj je g- f ključ točne definicije, ali navduze, n. pr.:

G-ključ je na 2. črto črtovja napisano pomenje, ki pové imé in prostor enkrat črtanega g¹ na 2. črti vijolinskega črtovja. ———

F-ključ je na 4. črto črtovja napisano pomenje, ki pové imé in prostor malega f na 4. črti basovskega črtovja.

Ča pisavo basovskih not torej ne rabimo g-ključa, ampak f-ključ. Mali f (ki stoji v vijolinskem ali g-ključu na 3. spodnji pomožni črti) vzamemo navreč iz vijolinskega črtovja in ga postavimo na 4. črto ključa, navreč črtovja kot ključ, od katerega navreče in navzdol po strani, vedno mali navzvitvi prostorov tone navzščamo.

Basovske note so torej v basovskem ali f-ključu na sledečih prostorih navzščane:

a.) basovske note od f-klijučica navzdol:

toni male oktave

toni velike oktave

toni kontra oktave

tone subkontra-oktave

b.) basovske note od f-klijučica navzgor:

toni male oktave

toni kontra oktave: h¹

Pregled vseh basovskih not:

5.

1.
2.
3.
4.
5.

toni sub-kontra oktave
toni kontra oktave
toni velike oktave
toni male oktave
toni enkrat irtune oktave

Opomba: Aho so učenci pri prirčevanju basovskih not negotovi in počasni, poslušajte se

Hr

učitelj za učenje basovskih not ône signa-
ne metode, ki se je naturno razvila pri
učenju vijolinških not.

Tedaj naj učitelj učenem razloži:

- 1.) vse prostore basovskega glavnega črtovja
od velikega G do malega a, n. pr.:

Prostori: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

G A B c d e f g a

- 2.) naj doda glavnemu črtovju še spodaj
veliki F in zgoraj mali B ter učenem
daje vaje in naloge, da pišejo 11 prostorov
v basovskem črtovju:

F G A B c d e f g a b

- 3.) naj učitelj razloži „basovsko“ zgoranje
pomožno črtovje, 7 prostorov od enkrat
črtanega c¹ do enkrat črtanega h¹:

c¹ d¹ e¹ f¹ g¹ a¹ h¹

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. prostor.

4.) naj učitelj narloži "basovsko" spod-
nje črtovje, 12 prostorov, od velikega
E do subkontra C₂ (do najnižega basovske-
ga tona na klavirju):

Učenci naj se pri nastevanju prostorov
prav točno izkazujejo.

5.) naj učitelj učencem razlagajo dodatke
k pisavi najnižjih tonov glasbe - pi-
savo in izreke:

8 va ~~~~~ loco.

Dodatek k pisavi najnižjih tonov
glasbe (8va ~~~~~ loco pod črtovjem).

Za pisanje najnižjih tonov
glasbe rabimo v basovskem črtovju
3 - 6 (!!) spodnjih pomožnih črt,
če hočemo 9 tonov kontra in subkontra
oktave na prave prostore pisati.

Pisava ni mogočini povzročiti črtami
ni lahko pregledna in dobra; da se

